Programma Waterketen

Strategisch doel

Het waarborgen van een doelmatige, duurzame en betrouwbare inzameling en zuivering van afvalwater en het terugwinnen van waardevolle grondstoffen. Dit doen we met aandacht voor bescherming van de volksgezondheid, versterking van de circulaire economie en het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Portefeuillehouder(s):	Remco van Maurik
Betrokken verbonden partijen:	Voorzuivering Zuivelafvalwater Workum V.O.F. en Vereniging Waterketen Onderzoek Noord

Ambitie

De waterketen levert een belangrijke bijdrage aan onze volksgezondheid, het milieu en de kwaliteit van de leefomgeving. Tegelijkertijd staat de waterketen onder grote druk, door uitdagingen rond waterbeschikbaarheid, waterkwaliteit en klimaatverandering. Voor een uitgebreide beschrijving verwijzen we hiervoor naar de begroting 2026.

Prestatie indicatoren

Door middel van meetbare grootheden geven we aan hoe goed, of hoe ver we zijn met het behalen van de doelstellingen. Ze geven de voortgang, kwaliteit en effectiviteit van beleid, projecten of programma's aan. De volgende kritieke prestatie indicatoren (KPI's) zijn voor 2026 opgenomen:

Nr.	KPI	Doelstelling	Meetwaarde	Realisatie t/m augustus 2026
1.	Percentage gezuiverd afvalwater dat voldoet aan lozingseisen	Voldoen aan de wettelijke lozingseisen.	100% van het gezuiverde afvalwater voldoet in 2026.	100%
2.	Stikstofemissie bij rwzi's	Verminderen van stikstoflozingen naar het oppervlaktewater.	Maximaal 475 ton stikstofemissie in 2026.	< 475 ton
3.	Fosfaatemissie bij rwzi's	Verminderen van fosfaatlozingen naar het oppervlaktewater.	Maximaal 76 ton fosfaatemissie in 2026.	< 76 ton

Toelichting op prestatie-indicatoren

De verwachting over geheel 2026 is dat we de prestatie-indicatoren zullen gaan halen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Afname en Transport
We zijn begonnen met de voorbereidingen/werkzaamheden, conform het meerjarig vervangingsplan, met het vervangen van de persleidingen RG Westereen – rwzi-Damwoude , RG Buitenpost – rwzi-Kootstertille, RG de Blesse - rwzi Wolvega, RG Vrouwenparochie – St Annaparochie, RG Noordwolde - Steggerda, RG Reduzum – Jirnsum, Persleiding Waskemeer - Haulerwijk. Daarnaast zijn we gestart met het vervangen van de elektrische installaties van de rioolgemalen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Zuiveren
Dit jaar heeft het algemeen bestuur de Waterketenvisie 2050+ (WKV2050+) vastgesteld. Daarbij is afgesproken dat deze visie zich vertaalt in een Uitvoeringsagenda WKV2050+. De uitwerking van de zeven strategische pijlers uit de visie en die in de uitvoeringsagenda terugkomen is in volle gang. De waterketenvisie vertaalt zich in een tweesporenaanpak.
Enerzijds investeren we in de instandhouding en vernieuwing van onze bestaande assets, waaronder de nieuwbouw van RWZI Franeker. Daarmee borgen we de continuïteit van onze kerntaak en bereiden we ons voor op toekomstige normen en prestaties. Anderzijds verkennen we investeringsmogelijkheden gericht in innovatieve en circulaire ontwikkelingen, zoals Spoordok Leeuwarden, de upgrade van Waterschoon Sneek (Swicht2O), effluenthergebruik op Schiermonnikoog en andere initiatieven voor grondstoffen- en energieterugwinning. Zo blijven we wendbaar en kunnen we succesvolle concepten op een later moment versneld opschalen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Slibverwerking
Afgelopen mei hebben we een overeenkomst voor de eindverwerking van zuiveringsslib met Slibverwerking Noord Oost Nederland (SNON) afgesloten. Dit is een samenwerkingsverband van de bedrijven GMB BioEnergie Zutphen en EEW Energy from Waste Delfzijl. Het contract gaat in per 2027 en heeft een looptijd van vijftien jaar. Jaarlijks zuiveren wij zo'n 85 miljoen kubieke meter rioolwater van huishoudens en bedrijven in 27 rioolwaterzuiveringen in Fryslân. Bij dit proces blijft zuiveringsslib over. Dit slib vervoeren wij met vrachtauto's en per schip naar de slibontwateringsinstallatie (SOI) in Heerenveen, die in 2025 opende. Daar verwijderen wij zoveel mogelijk water uit het slib. Het gaat om jaarlijks 75.000 ton slibkoek.
Op termijn verwachten wij ook fosfaat terug te winnen dat nog in het slib aanwezig is. Met de overeenkomst is een bedrag van ongeveer 150 miljoen euro gemoeid. Het is daarmee de grootste opdracht in de bestaansgeschiedenis van ons waterschap.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel worden de baten en de lasten voor het programma Waterketen getoond.

bedragen x € 1.000

Programma Waterketen	Oorspronkelijke begroting 2026	Vastgestelde begroting na VR1	Budget neutrale wijzigingen VR2 2026	Voorstel budgetwijziging VR2 2026	Nieuwe actuele begroting 2026
Totaal Baten	1.000	1.812	-74	-20	1.718
Totaal Lasten	-57.327	-58.566	-15	69	-58.512
Resultaat	-56.327	-56.754	-89	49	-56.793

Toelichting op Wat mag het kosten?

Afwijkingen ten opzichte van actuele begroting 2026
Door lager energieverbruik bij transport afvalwater wordt een besparing van € 200.000 gerealiseerd. Deze besparing is ontstaan vanwege het droge voorjaar en door een neerwaartse bijstelling van de opslag op de elektriciteitsprijs op basis van actuele marktinzichten.
Daarnaast blijkt uit inspecties van rioolgemalen dat de technische staat van de installaties goed is. Hierdoor zijn minder onderhoudsmaatregelen nodig dan vooraf voorzien en zorgt voor een onderschrijding van € 120.000. De kosten voor verwerken slib zijn € 180.000 hoger als gevolg van uitlopende werkzaamheden van vorig jaar die nog voor een deel in 2026 zijn uitgevoerd.

Lopende investeringen

In onderstaande tabel is de eindewerk-inschatting van de overige projecten weergegeven. De eindewerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afromingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

Bedragen x € 1.000	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Saldo		
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)	
SOI Heerenveen(nazorg)	3.650	3.650	3.150	3.150	500	500	A
RWZI en transportstelsels	60.000	57.820	60.686	58.506	-686	-686	B
Infrastructuur geautomatiseerde assets	7.900	7.900	7.950	7.950	-50	-50	C
Totaal	**72.050**	**69.870**	**72.286**	**70.106**	**236**	**236**	

Projecten met een onder- en/of overschrijding
De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan 5% met een maximum van € 100.000 worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast. Deze middelen worden verrekend met het beschikbaar gestelde verzamelkrediet.

Bedragen x € 1.000	Toegekend krediet		Eindewerk inschatting (EWI)		Saldo	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)
A. SOI Heerenveen nieuwbouw	3.650	3.650	3.150	3.150	500	500
B. Persleiding De Westereen Damwâld	1.990	1.990	2.740	2.740	-750	-750
B. Persleiding Nijega Opeinde	2.900	2.900	2.600	2.600	300	300
B. Persleiding Butenpost Koatstertille	2.800	2.800	2.300	2.300	500	500
B. Rwzi Birdaard fijnroosters	970	970	870	870	100	100
Totaal	**12.310**	**12.310**	**11.660**	**11.660**	**650**	**650**

Toelichting op onder- of overschrijding
Er zijn een aantal projecten waarvoor de eindewerkprognose afwijkt van het beschikbare investeringskrediet :

A. SOI Heerenveen nieuwbouw
Er is eerder € 500.000 krediet overgeheveld van project Energielijn rwzi Leeuwarden naar SOI Heerenveen in verband met het risicodossier en de oorspronkelijke claim van de aannemer. Nu blijkt de afronding van het project SOI Heerenveen binnen het oorspronkelijke krediet te blijven.

B. Persleiding de Westereen Damwâld
De kosten voor dit integraal ontwerp liggen € 750.000 hoger dan vooraf begroot, omdat de vervanging van het rioolgemaal ook noodzakelijk bleek. Dit was in de eerdere raming niet verwacht en als zodanig meegenomen.

B. Persleiding Nijega Opeinde en Butenpost Koatstertille
Het project voor vervanging van de persleidingen in Nijega-Opeinde is in afronding en wordt binnen het toegekende krediet uitgevoerd. Het resterende krediet van € 300.000 kan worden verrekend met het verzamelkrediet. Voor de vervanging van de persleiding Butenpost-Koatstertille is de aanbesteding meegevallen en kan het krediet met € 500.000 worden bijgesteld.

B. Rwzi Birdaard vervangen fijnroosters
Bij aanvang van het project is gebleken dat het krediet met € 100.000 kan worden verlaagd. De ingeschatte kosten op diverse onderdelen blijken bij aanvang van het project mee te vallen.

Verstrekkingen

Excel-tabel

Verstrekkingen investeringskredieten 2026 (inclusief restant kredieten vorig jaar)

(bedragen x € 1.000)

	Verzamelbesluit	Actuele begroting 2026		2e Prognose 2026		Verschil	
		Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Infrastructuur geautomatiseerde assets, WK	A	7.505	7.505	7.505	7.505	0	0
KRW maatregelen	A	475	475	475	475	0	0
RWZI Franeker (voorbereidingskrediet)	B	3.000	3.000	5.000	5.000	2.000	2.000
RWZI's en transportstelsel	A	19.385	19.385	19.385	19.385	0	0
Spoordok	B	*p.m.*	*p.m.*	*p.m.*	*p.m.*	*p.m.*	*p.m.*
Verbeteringen inclusief Kwaliteit, Arbo en Milieu (KAM)	A	2.850	2.850	2.850	2.850	0	0
Totaal		**33.215**	**33.215**	**35.215**	**35.215**	**2.000**	**2.000**

A = vrijgegeven via verzamelbesluit bij begroting 2026

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op verstrekkingen
Verstrekkingen zijn besluiten van het algemeen en dagelijks bestuur, waarbij zij de organisatie mandateert tot het doen van uitgaven en het aangaan van verplichtingen ten aanzien van investeringskredieten. Het voorbereidingskrediet voor rwzi Franeker is in 2026 met € 2 miljoen opgehoogd. Het gaat hier om een verschuiving in de tijd zoals is besloten in de vergadering van het algemeen bestuur van 22 september j.l.